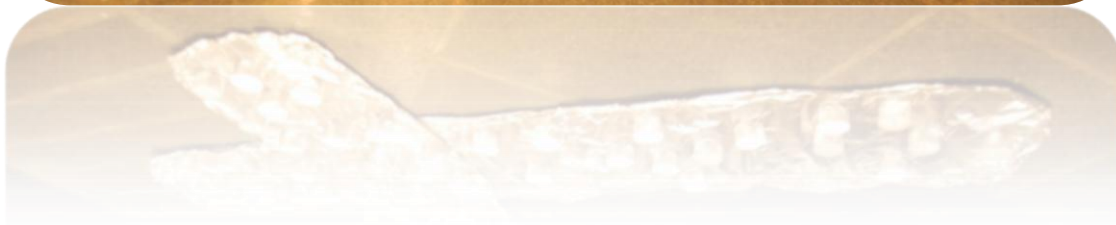

2012

NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMME

*Bildet på forsiden er tatt i
Grønnåsen kirke under
Ungdomstinget 31.8-2.9.2012*

Innhold

1	SITUASJONEN I NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMME.....	5
1.1	Tilstandsvurdering, strategier og utordringer.....	5
2	RESULTATRAPPORT	9
2.1	Kirkemøtets mål og strategier.....	9
2.1.1	Gudstjenesteliv.....	9
2.1.2	Trosopplæring	11
2.1.3	Diakoni.....	15
2.1.4	Kirke og kultur	18
2.1.5	Samisk kirkeliv	21
2.2	Prestetjeneste	24
2.2.1	Prestedekning og rekruttering	24
2.2.2	Organisering og ledelse av prestedtjenesten.....	28
2.2.3	Likestilling og inkludering.....	33
2.2.4	Organisasjonsutvikling og fornying	35
3	ANDRE KRAV OG FORUTSETNINGER	39
3.1.1	Tilgjengelighet på Internett, sosiale media.....	39
3.1.2	Evalueringer	39
3.1.3	Risikovurdering.....	40
3.1.4	Oppfølging av revisjonsmessige forhold.	40

FORORD

Å skrive en årsrapport er en utfordring. Det kommer bl.a. av at tallene som årsrapporten bygger på, synes å være foreløpige og ikke endelige. Grunnen kan være forskjellige og knappe tidsfrister for rapportering. Ikke alle sokn i Nord-Hålogaland bispedømme har rapportert sitt tallmateriale i tide til SSB. Tre av de mest folkerike sokn i bispedømmet som utgjør et medlemstall på ca. 17 000, har ikke levert sin rapport i tide. Fra et annet sokn fikk bispedømmet inn tallmaterialet for samiske gudstjenester og kirkelige handlinger i siste liten før årsrapporten sendes til departementet. Slike forhold får bl.a. konsekvenser for skriving av årsrapporten og de vurderinger som skal gjøres.

Det er også grunn til å spørre om de forskjellige rapporteringstall føres noe forskjellig i menighetene. Det vil i så fall gi utslag på statistikken fra år til år.

Denne rapporten forholder seg til de tall som bispedømmet har fått innen den fristen da rapporten skal leveres, og bygger på dem.

1 SITUASJONEN I NORD-HÅLOGALAND BISPEDØMME

1.1 Tilstandsvurdering, strategier og utordringer

Nord-Hålogaland bispedømme omfatter Finnmark og Troms fylker og Svalbard. Folketallet er drøyt 233 000. 84,5% av befolkningen er medlemmer av Den norske kirke (2011). I 2005 var medlemsprosenten 90,2%. At medlemsprosenten går ned, skyldes nok hovedsakelig nettoinnvandring fra utlandet til fylkene. Innvandring fra utlandet er også den viktigste årsak til at folketallet i bispedømmet stiger. Tromsø kommune, som er den største kommunen i bispedømmet, har en medlemsprosent på litt under 80%. Dette er byen med størst utenlandsk innvandring og påvirker den gjennomsnittlige medlemsprosenten i bispedømmet totalt. Over 100 nasjoner bor i Tromsø.

Ser en bort fra Tromsø, vil medlemsprosenten ligge over 90 de fleste steder.

Tromsø har nå en befolkning på over 70 000. Byen er nesten like stor som Finnmark fylke. Det forteller noe om den veldige befolkningsendring som finner sted i bispedømmet.

Allikevel er det ikke slik at distriktene bare tynnes ut. I Finnmark har 14 av 19 kommuner netto vekst i befolkningen. Her er det særlig kommunene Alta, Hammerfest og Sør-Varanger som utmerker seg. Men også en liten kommune som Gamvik har den høyeste prosentvise økning i befolkningen i 2012. På sikt regner en med en negativ utvikling i folketallet i Finnmark. Men det vil avhenge av arbeidsplasser og utviklingen innen fiskeri, turistnæring og industri.

I Troms har 6 av 14 kommuner netto vekst i befolkningen. Blant dem er Tromsø i særklasse, men også mindre kommuner opplever vekst.

I begge fylker er det underskudd i netto innenlands innflytting. Det er netto innflytting fra utlandet som er hovedårsak til stigningen i folketallet.

Samarbeidet med begge fylkene og ledelsen på Svalbard er godt.

Det kan spores en optimisme i hele landsdelen. Den positive utviklingen i industri, nærings- og arbeidsliv har gitt landsdelen en opptur. Ikke bare en økende olje- og gassindustri er årsaken til det, men også en økende turisme som gir flere arbeidsplasser. Etter hvert vil det også knytte seg flere arbeidsplasser til mineral- og gruveindustri.

Dette bispedømmet deler den visjonen som Kirkemøtet har satt opp i sin strategiplan: "I Kristus – nær livet." Denne visjonen har det vært et mål for biskop og bispedømmeråd å implementere i bispedømmets menigheter og bevissthet. Kirkemøtets satsningsområder er også innarbeidet i bispedømmets satsninger. I tillegg kommer arbeidet med kvensk kirkeliv.

Kirken i Nord-Hålogaland har en naturlig plass i det offentlige rom. Folk vet hvor de skal søke når de har behov for det, og det er viktig at kirken er til stede. Særlig når livet er truet, merker en at folks tilhørighet til kirken er sterk. Aktivitetskirken er i dette bispedømmet et forholdsvis nytt begrep. Folk flest ønsker at kirken skal være til stede, selv om de ikke alltid benytter seg av dens tilbud. Det er gjerne de spesielle anledninger og de store høytider og hendelser, spesielle kirkehelger og arrangement som fører det store antall i våre kirker.

Begrepet "folkekirke" er nå innført i grunnloven. Det forplikter dette bispedømmet til å være en kirke av folket og for folket. Det betyr bl.a. å være en kirke som oppleves som relevant og nærværende.

Vi har bak oss et år med flere krevende saker som det har vært arbeidet målbevisst med. Den største utfordringen er rekruttering av prester. Bispedømmekontoret bruker mye av sin tid på dette arbeidet. Det merkes at vi regnes som utkant, og at de fleste nye prester må rekrutteres fra andre deler av landet. Derfor er omdømmebygging en viktig rekrutteringsfaktor. Dette arbeides det bevisst med. Ikke minst er prostenes omdømme viktig, der prestene skal ha sin tjeneste. Det er derfor en glede at bispedømmerådet kunne tilsette 15 prester i 2012, der 9 av dem kom fra andre bispedømmer.

Dette bispedømmet har godt kvalifiserte prester. Ordningen for jevnlig studiepermisjoner er så god at prestene til enhver tid bør kunne være oppdatert og dyrke sine faglige interesser. Men det er bekymringsfullt at vi har så få kvalifiserte ansatte i kateket- og diaokostillingene. Uten de russiske organistene hadde det vært magert faglig sett også for kirkemusikken, særlig i Finnmark.

Slik ordningen er i dag, har bispedømmerådet og biskopen liten innvirkning på ansettelse i de vigslede stillingene utenom prestene. Slik kan det ikke fortsette i lengden. Bl.a. er biskopens tilsyn med de nevnte stillingene begrenset, noe også de ansatte selv opplever med beklagelse.

De store reformene har preget året om gikk. Trosopplæringsreformen er den største av dem og krever betydelig oppfølging av prostene, mentorene og bispedømmekontoret. Bare to prosti har ennå ikke fått tildelt trosopplæringsmidler til hele prostiet: Domprostiet og Varanger prosti. Mens det i 2011 var et betydelig etterslep når det gjaldt godkjenning av planer for Trondenes og Nord-Troms prostier, er dette ajour i 2012. Alle har fått godkjent sine planer med merknader som skal følges opp ved neste rullering i 2014.

Gjennomgående utfordringer lokalt er arbeidet med tydelige mål for trosopplæringen og innholdssiden. Det er en glede at oppslutningen om trosopplæringen øker. Målet er minst 70% oppslutning, men 64% er oppnådd. Det vitner om mye godt arbeid og engasjement i menighetene.

Biskopen begynte i 2011 på sin andre visitasrunde og besøker nå de menigheter som har fått trosopplæringsmidler siden forrige visitas. Forskjellen er påfallende. Trosopplæringen har utløst optimisme og engasjement i menighetene. Det kan godt kalles en fornyelse av menighetslivet. Når så trosopplæringen også sees i sammenheng med gudstjenestelivet, blir det en fruktbar helhetstenkning.

Gudstjenestereformen er kommet godt i gang, men er ikke helt gjennomført. Biskopens mål med innføringen var bl.a. å unngå en ny liturgistrid i bispedømmet. Det er oppnådd. Reformen gjennomføres på en mykere måte, og menighetene har fått bedre tid til å forberede seg. At de selv i så stor grad må ta ansvar for den lokale grunnordningen, er nytt og uvant. Men det har virket forpliktende og har båret frukter. At menighetsrådene har vært ansvarlig organ i soknet for ny liturgi, og ikke menighetsmøtet, har også virket konfliktdempende. Drøyt halvparten av soknene har fått godkjent sine forslag til lokal grunnordning, de fleste med merknader. Resten skal være i havn innen 1. oktober i år. Da skal målet være oppnådd.

På samme måten som trosopplæringsreformen har gudstjenestereformen i mange menigheter betydd en fornyelse. Ikke minst når det gjelder lokal involvering. Menighetsrådene har måttet drøfte hva slags gudstjenesteliv man ønsker i soknet, også sett i lys av trosopplæringsreformen.

I forbindelse med gudstjenestereformen, er det gledelig å se at flere og flere menigheter tar i bruk samiske liturgiske ledd som er oversatt i den nye gudstjenestepermen. Det gjelder for eksempel inngangord, Kyrie, gloria og velsignelsen. Det gjelder også kvensk språk. Når den nye salmeboken kommer, vil nok også samiske og kvenske salmer bli sunget i den norskspråklige gudstjenesten.

Å tilsette en prosjektmedarbeider i gudstjenestereformen har vært av avgjørende betydning for gjennomføringen. Prosjektmedarbeideren har sammen med 8 kursholdere og medarbeidere på bispedømmekontoret reist rundt i hele bispedømmet og holdt kurs. Kvaliteten på behandlingen av søknadene fra menighetsrådene har også gått raskt og har hatt høy faglig kvalitet, noe som har vært en stor trygghet for biskopen som ansvarlig for gjennomføringen.

Samtidig med gudstjenestereformen var det biskopens mål å få en ny gjennomgang og justering av de forordnede gudstjenestene i soknene. Det målet er ikke oppnådd. En del menigheter har sendt inn sine forslag, men langt fra de fleste. Biskopen tar nå et nytt initiativ for å få dette på plass i løpet av 2013. Arbeidet med gudstjenestereformen har nok ført til at spørsmålet om de forordnede gudstjenester er blitt skjøvet til side. Men det var biskopens hensikt å se begge disse sakene i sammenheng.

De nevnte reformene sammen med demokratireformen har medført en viss reformtrettethet i menighetsrådene. Det gjør at andre viktige virksomhetsfelt som for eksempel diakoni har blitt nedprioritert. Allikevel er det et diakonalt engasjement i menighetene, noe som helt sikkert vil føre til at dette blir konkretisert i lokale planer etter hvert.

En sak som går igjen under visitasene og i samtaler med menighetsrådene, er de kommunale bevilgninger til de kirkelige fellesråd. Kommunene er så presset økonomisk at det går ut over de kirkelige bevilgningene. Noen steder er de lovpålagte stillinger knyttet til gudstjenestelivet og kirkelige handlinger så redusert, at det bare er små brøkstillinger igjen. Det gjør at antall forordnede gudstjenester nesten ikke kan gjennomføres på forsvarlig måte. Det fører igjen til stadige forslag om å redusere antall forordnede gudstjenester til et minimum for å spare penger. Å drifte gudstjenester oppleves å være for kostbart.

Biskopen har gang på gang påpekt at dette undergraver soknets gudstjenesteliv og prestetjeneste i og med at prestetjenesten så tydelig er knyttet til gudstjenester og kirkelige handlinger. Det betyr også at prestestillingene i slike sokn blir mindre attraktive for søkere, noe som igjen kan føre til at bispedømmerådet kan komme til å vurdere å flytte prestestillinger. Det vil i så fall være et tap for alle parter, ikke minst for sårbare lokalsamfunn. I et bispedømme med så store avstander og spedt bosetting kan det på sikt true målet om en landsdekkende kirke.

Økonomien i fellesrådene (§14) er et så dominerende tema at menighetsrådene opplever at det går på bekostning av det lokale menighetsarbeid (§9). Ikke sjelden opplever menighetsråd å bli overkjørt av fellesrådet som sitter med ansvaret for det lokale kirkebudsjet. Dette forholdet må det ryddes opp i ved en revisjon av kirkeloven.

Etter at en ny rådgiver/prest for nordsamer kom i arbeid sist høst, har arbeidet med samisk kirkeliv i bispedømmet tatt seg opp. Den nye rådgiveren vil være delvis på bispedømmekontoret, delvis arbeide ute i menighetene. Vedkommendes viktigste oppgave blir implementering av den nasjonale strategiplanen for samisk kirkeliv. Det er viktig at dette bispedømmet har dette som prioritert flaggsak i årene som kommer. Med en rådgiver på plass som har dette i både øye og sinn, vil det være mulig å gjøre det.

En av de viktigste utfordringene, er rekruttering til kirkelige stillinger innen samisk kirkeliv og kvalifisere ansatte språklig og kulturelt til oppgavene. Det gjelder særlig i Indre Finnmark prosti og de øvrige menigheter innenfor det språklige forvaltningsområdet (Kåfjord og Lavangen)..

Men en ny stilling og medarbeider som kulturrådgiver med spisskompetanse innen samisk og kvensk kultur er det også større muligheter for å profilere kvensk kirke- og kulturliv i bispedømmet. Det har allerede båret synlige frukter.

Nord-Hålogaland bispedømme kan glede seg over å ha en dyktig og kompetent stab på bispedømmekontoret, samarbeidsvillige og engasjerte proster, et tjenestevillig og kreativt presteskap, trofaste medarbeidere for øvrig og bevisste og lovende nye menighetsråd. Til sammen utgjør disse rause felleskap som utfordrer til tro og tjeneste gjennom gudstjeneste, kirkemusikk, kultur, misjon, trosopplæring og diakoni. Ved det blir kirken her nord styrket som folkekirke.

2 RESULTATRAPPORT

2.1 Kirkemøtets mål og strategier

2.1.1 Gudstjenesteliv

Resultatmål	Øke gudstjeneste-deltakelsen
Styringsparametere	Fornyelse av kirkens gudstjenesteliv
Resultatindikatorer	Gjennomsnittlig gudstjeneste-deltakelse på søn- og helligdager
	Antall lokale ordninger godkjent av biskopen

Gudstjenestedeltakelse

Det mangler tall fra 3 store og folkerike menigheter (Kvaløy sokn med 4300 medlemmer, Sandnessund sokn med 4850 medlemmer og Sør-Varanger med 7900 medlemmer). Dette gjør at rapportering blir høyst usikker. Ut fra dette vil det være vanskelig å vurdere måloppnåelsen når det gjelder økt gudstjenesteoppslutning.

Foreløpige tall synes å vise en nedgang på ca. 6,3 % i antall gudstjenester i forhold til 2011. Mens det i 2011 var en gjennomsnittlig deltakelse på 79 personer pr. gudstjeneste, var det i fjor litt over 73 deltakere pr. gudstjeneste. Om disse tallene er korrekte, betyr det at målet om økt gudstjenestedeltakelse ikke er nådd. Om fjorårets oppslutning om gudstjenestene viser trenden fremover, blir dette en stor utfordring i årene fremover.

Årsakene kan være flere: mange ledige prestestillinger, flere vikarer medfører ofte mindre oppslutning om gudstjenestene, manglende eller utdaterte planer for forordnede gudstjenester, en bevisst reduksjon i antall gudstjenester p.g.a. dårlig lokal økonomi, den generelle sekulariseringen, særlig i byområdene.

Tiltak som kan settes i verk: fullføre gudstjenestereformen, godkjenne ny planer for de forordnede gudstjenestene, knytte sterkere sammen trosopplæring og gudstjenesteliv.

Antall gudstjenester på søn- og helligdager og antall gudstjenestedeltakere, 2008-2012

2008		2011		2012		Endring 2011-2012		Endring 2008-2012	
Antall	Deltakere	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere	Antall	Deltakere
3142	246 801	3142	249 703	2884	212 104	-258	-37 599	-258	-34 697

Antall døpte og konfirmanter 2011 og 2012

	2011	2012	Endring
Døpte	2074	1823	- 251
Konfirmanter	2171	1953	- 218

**Mål: Godkjente gudstjenesteplaner i alle menigheter.
Alle menigheter skal ha deltatt på kurs i gudstjenestereformen.**

Godkjenning av lokal grunnordning og plan for forordnede gudstjenester

	Antall
Antall godkjente planer pr. 31.12.2012	32
Antall planer som ikke var godkjent pr. 31.12.2012	4
Antall sokn som har søkt om utsettelse	26
Totalt	62

Pr. 31.12.2012 var det 38 menighetsråd som hadde søkt om godkjenning av sine

lokale grunnordninger (LG). 4 sokn har ikke fått godkjent sine LG, på grunn av at kriteriene for hva LG skal inneholde ikke var besvart, samt prosessuelle feil. 26 sokn har søkt om utsettelse, på grunn av vakanse i stillinger og mer tidkrevende prosesser enn først antatt.

Tiltak

I bispedømmerådets strategi for gjennomføring av gudstjenestereformen er det forutsatt gjennomført kurs for både ansatte og menighetsrådsmedlemmer. I løpet av januar og februar ble det derfor gjennomført to forskjellige runder med kurs for disse gruppene.

I forbindelse med kurs for nyvalgte menighets- og fellesråd fikk alle menighetsrådsmedlemmer en bolk med en grunnleggende innføring i gudstjenestereformen. Denne bolken inneholdt et historisk riss av gudstjenesteutviklingen, samt hvilken rolle menighetsrådet skulle spille i det lokale arbeidet med reformen. Det har gått med ca to ukeverk til planlegging og gjennomføring av denne kursbolken.

I samme periode ble det gjennomført kurs hvor alle fellesråds- og bispedømmerådsansatte ble invitert sammen med menighetsrådsledere og medlemmer av gudstjenesteutvalg. Alle prester og kirkemusikere ble pålagt å delta. Kurset ble arrangert i alle prosti over to dager. Åtte kursholdere, utdannet til dette formål gjennom Kursholderkurs i regi av KR/MF/TF/PF/NMH, har stått for disse kursene.

Det har gått med ca ett ukeverk til planlegging og gjennomføring pr kurs, til sammen 9 ukeverk.

I forbindelse med arbeidet med gudstjenestereformen har biskopen også bedt alle menighetsråd om å utarbeide og levere inn forslag for forordning av gudstjenestene i soknet til godkjenning. Mange menighetsråd har gjort dette, mens noen ikke har gjennomført oppdraget. Denne prosessen går over i neste år og avsluttes da.

2.1.2 Trosopplæring

Resultatmål	Utbredelsen av trosopplærings-reformen
	Omfanget av trosopplærings-tilbudet i menighetene
	Oppslutningen om trosopplæringstilbudet i menighetene
	Antall menigheter som har fått godkjent plan
Styringsparametere	Videreføring av trosopplærings-reformen
Resultatindikatorer	Andel menigheter i bispedømmet som er tilført trosopplæringsmidler i 2012
	Gjennomsnittlig antall timer trosopplærings-tilbud i menigheter som er i driftsfasen
	Gjennomsnittlig deltakerandel ved et trosopplærings-tilbud i menigheter som er driftsfasen
	Antall godkjente planer

Mål: Oppslutning – målet for reformen er å nå bredden av årskullene.

Delmål: 70 % oppslutning på utvalgte tiltak.

Godkjenning av planer etter tre år i gjennomføringsfasen

Utbredelse av reformen og godkjente planer

	Menighet	Godkjent plan	Prosti-område
Driftsfase	19	19	2
Gjennomføringsfase	23		4
Mellomfase	4		2
Ikke innlemmet*	20		3
Totalt	66	19	11*

* 2 av prostiene har menigheter både i mellomfasen og menigheter som ikke har fått tilført midler. Svalbard er inkludert i antall menigheter. Tabellen viser at 46 av 66 sokn har fått tilført midler i 2012. 1 menighet i Hammerfest

prosti og 3 i Domprostiet er i mellomfasen. En tredjedel av menighetene har ikke fått tilført midler.

Ved godkjenning av planer, har det vært fokus på innholdet i trosopplæringsarbeidet. Menighetene er ofte aktivitetsorientert. Det betyr ikke at de mister innholdet av syne, men det blir ikke skriftliggjort i planen.

Uavhengig om menigheten er en del av det samiske forvaltningsområdet eller ikke, etterspørres kvensk og samiske tradisjoner.

Ved utgangen av 2012 hadde 19 av 66 menigheter fått godkjent sine lokale planer og er i driftsfasen. 2 av disse menighetene har felles godkjent plan.

Dette er en forsinkelse i forhold til opprinnelig plan, da disse 19, som er menighetene i Trondenes og Nord-Troms prosti, skulle hatt sine planer godkjent i 2011. Saken er omtalt i årsrapporten for 2011. Biskopens godkjenning forelå i august 2012.

I 2012 skulle fire nye menigheter hatt sine planer godkjent. Dette gjelder menighetene i Alta prosti. Arbeidet med godkjenningen var ved årsskiftet 2012/2013 nær fullføring, i samarbeid og forståelse med de aktuelle menighetene.

Etter evaluering av godkjenningsprosessen i 2011/2012 er prosessen noe endret. Det tilstrebes mer tverrfaglig arbeid i prosessen og mer dialog med menighetene.

Omfang og oppslutning

	2011 (gjennomføringsfasen)			2012 (driftsfasen)			Landsgjennomsnitt	
	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent	Døpte i målgruppe	Deltakere	Prosent	Prosent	Tilbudte timer
Dåpssamtale	516	526	102 %	356	363	102 %	98 %	
4 årsbok	741	399	54 %	424	219	52 %	45 %	
6 år	429	153	36 %	280	104	37 %	33 %	
Tårnagenthelg	312	84	27 %	99	52	53 %	23 %	
LysVåken	384	114	30 %	84	40	48 %	25 %	
Konfirmasjon	774	650	84 %	542	483	89 %	85 %	
Etter Konfirmasjon	123	32	26 %	225	23	10 %	15 %	
TOTALT	3279	1958	60 %	2010	1284	64 %	47 %	
Totalt ant. timer i godkj plan, gj.snitt N-H			289					
Gjennomført timer, gj.snitt			206			145		215

Tallene for 2011 er for menigheter som den gang var i gjennomføringsfasen. Tallene for 2012 er basert på rapporter fra menighetene som var kommet over i driftsfasen. Det utgjør en forskjell i sammenlikningen av tallene for disse to årene, spesielt med tanke på ulike deltakere. Det har vært arbeidet med rapporteringsrutiner, og flere menigheter har høynet kvaliteten på dette. Like fullt ser vi at oppslutningen om spesielt dåpssamtale, 4-årsbok og konfirmasjon er høy. Mange av menighetene er små. For eksempel i Tovik menighet i Trondenes prosti var det i 2012 ingen barn i 4-årsgruppen. Antall ungdommer som har deltatt i konfirmasjonsgudstjenesten har økt fra 84 % til 89 %. Det forteller om hvilken plass dette arbeidet har rundt i menighetene. Tabellen viser også økt prosentvis oppslutningen om Tårnagenter og Lys Våken fra 2011 til 2012. Tiltakene ble gjennomført i ca. 25 % av menighetene.

Slik det fremgår av tabellen, er oppslutningen om 6 av 7 tiltak i Nord-Hålogaland bispedømme prosentvis over landsgjennomsnittet. Det er kun når det gjelder oppslutning om tiltak året etter konfirmasjon, at det kan se ut til å være en markant tilbakegang i forhold til 2011. Dette kan skyldes at menighetene i større grad til nå har satsset på de øvrige årskullene, men også en omorganisering med bakgrunn i at ansatte knyttet til trosopplæringen i Trondenes prosti sluttet i sine stillinger. Dette har påvirket gjennomføringen av flere enn de 7 tiltakene som er med i tabellen, og som fremkommer ved at det i gjennomsnitt er tilbudt 145 timer i 2012 mot 206 i 2011.

Flere av menighetene er relativt små og mottar dermed midler i forhold til dette. Samarbeid om tiltak mellom menighetene er vanskelig på grunn av avstand og geografiske forhold.

Samlet sett ønsker menighetene, slik det fremkommer i de godkjente planene, å tilby i gjennomsnitt 289 timer trosopplæring. Dette tallet indikerer de tiltakene som ble tilbudt i 2012, og tiltak som hører fremtiden til. De godkjente planene sier noe om hva man vil fremover og ikke kun det som ble gjennomført i 2012.

Stillinger innen kirkelig undervisning

Tabellen viser fordelingen av tilskuddstillinger innen undervisning (kateket-stillinger). Stillinger finansiert gjennom Trosopplæringsreformen er ikke tatt med her.

Stillinger innen kirkelig undervisning med tildeling over statsbudsjettet i Nord-Hålogaland bispedømme pr 31.12.2012

Prosti	Menighet	Kateketer	Ubesatt	Vigslede kateketer	Stilling UDK	uten underv. medarb
Varanger	5	2	1		2	3
Indre Finnmark	6	3		1	2	
Hammerfest	8	0		1		7
Alta	4	1		1	1	1
Nord Troms	6	0				
Domprostiet	11	3		1	3	5
Indre Troms	7	3			3	2
Senja	6	2	0,4		2	3
Trondenes	13	1			1	8
Totalt	66	15		4	14	30

Kateketstillingen i Tana/Polmak er finansiert over post 75. Utover dette er det en kateketstilling i Hammerfest som er lokalt finansiert og kateketstillingen på Svalbard er finansiert over Svalbardbudsjettet.

I 4 av 17 stillinger er stillingsinnehaver vigslet. Det er en stor utfordring å få besatt stillingene med kvalifisert personell. Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2012 bidratt med midler, slik at flere av de som er ansatt, kan delta i kompetansehevende tiltak med henblikk på vigsling. Bispedømmerådet har som mål å vurdere den strategiske plassering av kateketstillingene i denne valgperioden.

2.1.2.1 Ung i kirken

Resultatmål	Øke antall delegater på ungdomstinget
	Øke antall menigheter og organisasjoner som er representert
Styringsparametere	Videreutvikle ungdomsdemokratiet i bispedømmet
Resultatindikatorer	Antall delegater
	Antall menigheter og organisasjoner

Ung i kirken er et av bispedømmets satsningsområder. For å måle utvikling og måloppnåelse er det laget egne resultatmål og indikatorer for denne satsningen.

Ungdomstinget (UT)

Delegater:

År	Antall delegater	Antall menigheter	Antall organisasjoner
2009	60	27	2
2010	60	26	1
2011	50	25	0
2012	40	20	1

UT ble avholdt i Tromsø 31. august – 2. september 2012. Alle menigheter og kristne ungdomsorganisasjoner i bispedømmet kan sende to delegater.

Det var ca. 40 delegater til stede, noe lavere deltakelse enn året før. Menighetene melder tilbake at årsaken til nedgangen først og fremst ligger i tidspunktet for arrangementet, som er på starten av skoleåret, noe som betyr at mange menigheter har lite kontakt med og oversikt over aktuelle delegater når sommerferien kommer mellom påmeldingsfrist og arrangement. Vi ønsket å prøve ut tidspunktet to år på rad for å se om nedgangen ville fortsette. Vi ser av fjorårets tall at så har skjedd og vil endre tidspunkt fra 2013.

Tiltak

Fra 2013 vil arrangementet bli lagt til midten av oktober for å få opp igjen deltakerantallet, noe vi vet det er potensiale for i menighetene.

En positiv utvikling fra tidligere år har vært et mye mer tydelig engasjement både i komitearbeid og i plenum. De fleste delegatene var på talerstolen i plenum flere ganger i løpet av ungdomstinget, og det kom engasjerte innspill fra komiteene.

Vi vurderer dette som en viktig del av bispedømmets satsning på barn, unge og trosopplæring. Her møtes ungdom fra hele bispedømmet til ledertrening og inspirasjon som de tar med tilbake til sine lokale menigheter.

Også i forhold til det lokale kirkedemokratiet er ungdomstinget både rekrutterende og en god læringsarena.

Å rekruttere deltakere fra de samiskspråklige menighetene har vært vanskelig. Samisk kirkeråd arbeider særlig med dette spørsmålet.

Valg til nytt ungdomsråd skjer på hvert ungdomsting. Her er det alltid mange som ønsker å stille til valg, og det er mange flere på valg enn det er plasser i rådet.

Det ble valgt nytt **ungdomsråd** med følgende sammensetning:

Tina Marie Stokke	Trondenes	leder
Brede Tellefsen	Sør-Varanger	nestleder
Michael Frostmo	Hammerfest	fast medlem
Kristian Benjaminsen	Trondenes	fast medlem
Klara Marie Borud	Elverhøy	fast medlem
Marit Skjerping Dahl	Sør-Varanger	fast medlem
Johanne Norum Hansen	Sandnessund	1. vara
Jørgen Johnsen	Tromsøysund	2. vara
Johannes T. Langvatn	Vadsø	3. vara

Rådgiver sammen med kirkefagavdelingen har ansvar for arrangementet, og rådgiver er saksbehandler for ungdomsrådet. Det ble avholdt fire møter i ungdomsrådet i 2011, hvorav et felles med bispedømmerådet (mai). Ungdomsrådet har arbeidet med mange viktige saker i forhold til ungdom og kirke i bispedømmet.

2.1.3 Diakoni

Resultatmål	Antall diakoner
	Utbredelsen av diakoniplaner
Styringsparametere	Styrking av menighetenes diakonale omsorgstjeneste
Resultatindikatorer	Andel sokn som har diakonal betjening
	Andel sokn med lokal plan

Mål: Alle menigheter skal ha tilgang til diakonfaglig kompetanse

Det er 12 kvinner og 2 menn i stillingene. Av disse er 6 kvinner og 2 menn vigslede diakoner.

Bispedømmerådet erfarer at det er vanskelig å få kvalifiserte diakoner inn i ledige stillinger. Det er særlig i distriktene at dette er en stor utfordring. 6 av 14 stillinger er besatt av diakoniarbeidere, altså uten diakonifaglig kompetanse. Dette er alvorlig i forhold til bispedømmets diakonale tjeneste og den diakonale identitet.

I forhold til målet om at alle menigheter skal ha tilgang til diakonalfaglig kompetanse, er det 77 % av soknene i Nord-Hålogaland som ikke har slik tilgang.

I Nord-Hålogaland er samtlige diakonstillinger med statlig refusjon. Dette sier noe om hvor avhengig Nord-Hålogaland bispedømme er av de statlige tilskuddene til diakonstillinger.

Det er en stor utfordring for kirken at den har så få diakonstillinger. Skal det bli tilstrekkelig løft over det diakonale engasjementet, må det flere stillinger til.

Prosti	Antall sokn	Antall sokn med diakonal betjening	Vigslede diakoner	Diakoniarbeidere	Sokn uten diakonal betjening
Domprostiet	11	3+ Svalbard	3		7
Trondenes	13	5	3	2	8
Senja	6	1		1	5
Indre Troms	7				7
Nord Troms	6				6
Alta	4	1		1	3
Hammerfest	8	1	1		7
Indre Finnmark	6	2		2	4
Varanger	5	1	1		4
Totalt	66	15 + Svalbard	8	6	51

Kommentar til stillingenes fordeling i prostiene:

- 7 prosti har diakonstillinger
- 2 prosti har ingen diakonal betjening
- 5 prosti har ingen vigslede diakoner
- 15 sokn har diakon/diakoniarbeider
- 51 sokn er uten diakonal betjening

Bispedømmerådet har som mål å vurdere den strategiske plasseringen av diakonstillingene i denne valgperioden.

Mål: Alle menigheter utarbeider egen plan for diakoni

20 sokn har utarbeidet plan for diakoni. Flere av disse har ikke egen plan for diakoni, men har en menighetsplan/strategiplan hvor diakonien inngår som en del av en helhetlig plan. Menighetsrådet har da gjort et overordnet planarbeid. Dette er en god måte for menighetene til å inkludere diakonien i sitt øvrige planarbeid.

Ut fra målet om at alle menigheter skal utarbeide en egen plan for diakoni, er måloppnåelsen lav, og for tiden er det lite realisme i dette målet. Det observeres en vegring hos menighetene når man snakker om egen plan for diakoni. Menighetene er pålagt arbeid med trosopplæringsplaner og gudstjenestereformarbeid, og synes å ha nok med det. Mange steder er ressursene små, og man ser seg ikke tjent med å skulle ha en egen plan for diakoni.

Diakoniutvalg og menighetsråd inspireres og motiveres til å gjennomtenke menighetens diakonale arbeid. Dersom dette nedfelles i en helhetlig menighetsplan, vil dette være et nyttig arbeidsredskap for menighetene innenfor det diakonale arbeidet.

Kirke er ikke tjent med å ha "trette" menigheter som vegrer seg mot planarbeid.

Kirken vil derimot være tjent med å motivere menighetene til å se alt sitt reformarbeid som en helhet, slik at man kan få en menighetsplan hvor alle reformer og planer er integrert.

Fagsamling diakoner og kateketer

Det har i 2012 vært avholdt fagsamling for diakoner og kateketer. Denne årlige samlingen er et målrettet og strategisk arbeid for å bygge diakonal identitet og faglighet i bispedømmet. På denne samlingen får også diakonene og kateketene en årlig tilsynssamling med biskopen.

Internasjonal diakoni

Bispedømmet har et godt samarbeid med Kirkens Nødhjelp (KN). Dette kommer særlig til uttrykk gjennom fasteaksjonen hvor 48 av 66 menigheter deltar i dør-til-dør-aksjonen. Dette utgjør 73 % av menighetene.

I tillegg til dette er det menigheter som kun har offer til KN sitt arbeid.

År	Antall menigheter	antall menigheter med bøsseaksjon	% deltakelse i bøsseaksjon	Innsamlede midler i bøsseaksjon og offer i regionen
2011	66	48	73%	1 049 351,-
2012	66	48	73%	905 193,-

2.1.3.1 Miljø, forbruk og rettferd

	2011	2012	2013
Grønne menigheter	2	4	Mål 33
Miljøfyrtårn	2	2	

Ressursgruppa for miljø, forbruk og rettferd har hatt et spesielt fokus på grønne menigheter og å arrangere klimaseminar i samarbeid med Kirkens Nødhjelp.

Det er etablert et samarbeid med ungdomsrådet i Nord-Hålogaland bispedømme. Sammen med ungdomsrådet har man satt som mål at halvparten av alle menighetene i bispedømmet skal være grønne menigheter innen utgangen av 2013.

2.1.3.2 Inkluderende kirkeliv

Mål: Mennesker med utviklingshemming skal oppleve trivsel og økt livskvalitet gjennom å få utøve sin tro.

Jf. Kirkemøtets vedtak KM 9/12:

«Likeverd, inkludering og tilrettelegging. Mennesker med utviklingshemming i Den norske kirke», som blant annet slår fast: «Alle mennesker skal ha samme muligheter til å delta og høre til i den lokale kirkes fellesskap som likeverdige medlemmer, uavhengig av funksjonsevne og livssituasjon. Kirkemøtet slutter seg til den prinsipielle forståelsen som kommer til uttrykk i Kirkemøtes uttalelse «Den norske kirkes betjening av mennesker med utviklingshemming. Likeverd, inkludering og tilrettelegging» (sak KR57/2009). Kirkemøtet ber om at denne uttalelsen legges til grunn for arbeidet i lokalmenigheten, og at dette området synliggjøres i menighetenes og bispedømmenes planer og rapporter.»

Nord- og Sør-Hålogaland bispedømmer har en felles rådgiver i 100 % stilling i inkluderende kirkeliv, men man ser at det er nødvendig med en 100 % rådgiverstilling i hvert bispedømme for nå målene. Kapasitet, økonomi og en vidstrakt geografi gjør dette til et utfordrende arbeidsfelt.

Tiltak

Kirkekurs: 50 deltakere

Gudstjenesteverksted: undervisning i og forberedelse til gudstjenester, som medliturger

Tekstarbeid: nasjonalt prosjekt der utviklingshemmede har bidratt til arbeid med fortellertekster fra Bibelen. Arbeidet er samlet i to bøker.

Visitaser: visitasgudstjenester og inkluderende kirkeliv – biskopene er oppfordret til å synliggjøre dette i sine dokumenter og veiledningsmateriell til menighetene (jf. KM9/12)

Trosopplæring: informasjon om tilrettelegging av konfirmantundervisning i møter med kirkelige ansatte.

Diakoni: samarbeid med diakoner i menighetene, blant annet om å rekruttere utviklingshemmede til gudstjenestene.

Sorgkurs: samarbeid med prostene i Hammerfest.

Kontakt med menigheter/kommuner: mål om å besøke 30 menigheter/kommuner, men nådde 15 med besøk og de fleste andre med telefon eller e-post.

Det er viktig med informasjon om menighetenes og kommunenes ansvar for utviklingshemmedes rett til tros- og livssynsutøvelse.

2.1.4 Kirke og kultur

Resultatmål	Initiere samarbeid mellom kirken og kulturlivet for øvrig
	Bygge kirkelig kulturkompetanse, utvikle og videreformidle spisskompetanse
	Øke og fremme bred kirkelig kulturkompetanse
Styringsparametere	Videreutvikle og styrke kirkens rolle som kulturformidler
Resultatindikatorer	Innvilgede tilskudd til kulturprosjekter i menighetene
	Antall nye samarbeidstiltak
	Antall deltakere på kompetansehevende tiltak

Ved årsskiftet til 2012 hadde Nord-Hålogaland bispedømme hatt kulturrådgiver i 100 % stilling i ett år. Etter et introduksjonsår med fokus på synliggjøring og fyrtårnprosjekt, prioriteres det nå å etablere en forståelse for kunst- og kulturfeltet som kirkefag, samt å bygge nettverk, hjelpe og initiere ulike kunst- og kulturelterte samarbeid. Arbeidet med Norsk Salmebok 2013 har stått sentralt gjennom hele året.

Bispedømmets spisskompetansefelt: Kvensk og samisk kultur

Med innføringen av kvenske og samiske salmer vil Norsk salmebok 2013 bli stående som en nasjonal historisk milepæl for urfolk og minoriteter i Norge. I 2012 har språklig og musikalsk arbeid i forbindelse med kvalitetssikring av det kvenske salmeutvalget vært prioritert. Kulturrådgiver har jobbet opp mot både Kvensk institutt, Kirkerådets prosjektleder og koralbokkomiteen.

Det er gjort et arbeid med å spre kunnskap om samiske og kvenske salmer, både blant kantorer og andre ansatte i bispedømmet, dette for å sikre at Nord-Hålogaland bispedømme tar et tydelig ansvar i forbindelse med lansering av de samiske og kvenske salmene. Vi tror at bispedømmets stedeagne salmer vil kunne generere inspirasjon og fornyelse også på et nasjonalt nivå. Dette krever imidlertid en videre satsing på innstudering så vel som synliggjøring.

Tilskudd til kulturprosjekter

Mottaker av støtte	Forklaring	Beløp
Ullsfjord kirkejubileum	Økonomistøtte til jubileumskonsert	60 000,-
NHBDR/Johtti/Kautokeino film i samarbeid med Alta menighet	Prosjektstøtte	104 000,-
Nordreisa menighet	8 sommerkonserter	6 000
Grønnåsen menighet	4-hendig orgelkonsert	7 000
Alta menighet	barnemusikal	9 000
Tromsøysund menighet	bestillingsverk	25 000
Innrapportert fra prostene	Støtte til konserter /kulturformål	155 000
Totalt		369 000,-

I løpet av året er det registrert til sammen kr 369 000,- i tilskudd til kulturprosjekter. Tallene for 2011 og 2012 er ikke sammenlignbare.

Samarbeidstiltak

Samarbeidspartner	Samarbeidstiltak	Kommentar
Tromsø Internasjonale Kirkefestival (TIK)	Møter/maillkontakt	Formidling av booking-kontakt: konsert med Sigvart Dagsland
Viseklubben Spelt	Rådgivning/mail/tlf	Formidling av konsertsamarbeid med TIK
Universitetet i Tromsø	Samefolkets dag	Innlegg, medvirkning, No S 2013 ca 200 deltakere
Qwæn Østland	Rådgivning, medvirkning gudstjeneste	Årets kvenske gudstjeneste. Kvenske salmer til No S 2013, samarbeid to bispedømmer, kvensk institutt
Oslo Bispedømmerråd	Kvensk gudstjeneste	Samarbeid om kvensk gudstjeneste i Oslo
Kvensk institutt	Kvensk gudstjeneste i Oslo og Børselv, korrektur No S 2013	Mail/telefonsamarbeid med Terje Aronsen
SKKB	Reise til Arkhangelsk	Møter, kulturutveksling med Arkhangelsk ortodokse kirke. Kultur/diakoni
Ullsfjord/ Tromsdalen menighet	Kirkejubileum	Stedegne salmer/No S 2013
Vårt Land	Reise til Børselv	Initiering av kontakt m kvenske informanter/ressurspersoner i Børselv: Reportasje om kvensk kirkeliv, språksituasjon, kvenske salmer
Gastspiel Kunst und Kirche München	Gastland Norwegen	Kunstnerisk samproduksjon mellom München, Oslo, Bergen og Alta
Oslo og bispedømme	«	München Gastland Norwegen/samsending Skype
Bjørgvin bispedømme	«	«
Kåfjord kirke/Alta prosti	«	Kirkens uteareal/location
Johtti dansekompani	<i>Gula/Listen</i> : visuell dansefilm	München Gastland Norwegen /produksjon av dansefilmen Gula. Samsending Skype
Kautokeino film	«	«
International Sami Film Centre	«	«
Gamtofta	Samisk kulturarbeid	Gudstjeneste, planlegging, rådgivning
Storfjord Arbeiderfestival	Minnegudstjeneste	Minnemarkering 22.juli AUF-leir festivalgudstjeneste
Kantori Tromsø/TIK	Durufles requiem	Kantor i Grønnåsen, Tr d krk, TIK-festival
Kirkelig fellesråd Tø Kammerkoret Ultima Thule	Juleoratoriet	Bachs Juleoratorium på norsk. Tromsø Domkirke. Kantor fra Grønnåsen
Tromsø Kulturskole	instrumentutlån	Orgelundervisning i Tromsdalen kirke
Care gospelkor/lbestad krk	gospelkonsert	lbestad kirke
Festspillene i Nord-Norge, NRK TV Trondenes Motettkor Capella Petri Barokkanerne	TV-overført festspillgudstjeneste fra Trondenes kirke	
FINN	Konsert Trondenes kirke	If grief could wait: Harpe/tidlig musikk møter nåtid
Narvik kirkes kammerkor Trondenes Motettkor Capella Petri	Julebarokkonsert	Trondenes kirke
Bergseng skole	marked	Trondenesdagene
Heinavanker	korkonsert	Trondenes kirke, profesjonelt estisk kor
Heggen vg skole Heinavanker	Schütz Deutsche Magnifikat	Korkonsert Trondenes kirke
Domenique Guyot	Stabat mater dolorosa	Konsert Trondenes kirke
Arctic voices Skitteneelv skolekorps	konsert	Kroken kirke
Balsfjord kulturskole	Ulike konserter i Balsfjord	

Balsfjord musikkorps Malangskoret Mannskorgrupper "Vi menn" Balsfjord bygdekor Sand skole, Storsteinnes skole, Hamnvåg Montessoriskole Malangseidet skole Nordkjosbotn skole Laksvatn skole	kirke/Balsfjord menighet	
Nordlys barnegospel	Konsert	Barnemusikal «Hotell de tusen stjerner» Alta kirke
Ulike kor og korps i Alta Orgelkameratene Folkeakademiet	Musikalske samarbeid 14 sangkvelder i Polmak/Tana	Gudstjenestemedvirkning Alta

I 2011 ble det rapportert om åtte nye samarbeidspartnere, mot 60 i 2012. Den store økningen i antall samarbeidspartnere skyldes i hovedsak at bispedømmets menigheter har begynt å rapportere inn sin aktivitet..

Kompetansehevede tiltak

	Beskrivelse	Deltakere*
Gudstjenestereform Indre Finnmark	Foredrag, medvirkning 3 dager	25
Kirkedager i Tana	5 dager: møter, samisk kultur, trosopplæring, gudstjeneste, andakt, kulturkveld, No S 2013	110
Polmak/Tana: 14 salme/sang kvelder	Norsk/samiske salmer	700
Ullsfjord kirke 150 år Festgudstjeneste og konsert	Salmer fra No S 2013 Ullsfjord og Tromsdalen menigheter	375
Alta menighet: Kurs i ny liturgi	Menighetsråd, stab/kirkelig ansatte	10
Alta menighet: salme- og liturgikvelder	Øving på ny liturgi, kunnskapsformidling	30
Ullsfjord kirke 150 år Festgudstjeneste og konsert	Salmer fra No S 2013 Ullsfjord og Tromsdalen menigheter	375
Tromsøysund menighet	Kurs i gregoriansk sang for menighet og andre	20
Tromsøysund menighet Kurs	Kurs om bruk av ny grafisk profil	20
Studietur til Island med kantorer Tromsø kirkelige fellesråd	Kirkemusikksymposiet i Reykjavik	5

Hele den utadrettede aktivitet anses å være ulike former for kompetanse-hevede tiltak, da spisskompetanseområdet og kunst- og kulturfeltet til en hver tid står på agendaen. Deltakere, samarbeidspartnere og publikum er oftest en sammensatt gruppe av kirkelig ansatte, frivillige i menigheter og et kunst- og kulturinteressert publikum. Det er derfor ikke mulig å skille skarpt på nedslagsfelt. På grunn av endring i kriteriene for kategorisering, lar ikke tallene fra 2011 og 2012 seg uten videre sammenlikne.

Å jobbe fram en forståelse for kunst og kultur som kirkefag er et langsiktig arbeid. Sett i lys av at feltet er nytt på administrativt nivå, er ett år en kort horisont å evaluere ut i fra.

Kunsten å være kirke er et omfattende dokument som utfordrer både menigheter og kirkeadministrasjon til å åpne opp for nye tanker og prioriteringer. I kulturmeldingen

belyses spørsmålet om kunst som «pynt eller substans». På sikt vil en kirkelig bevissthet om dette kunne generere endringer innenfor systemet, både med hensyn til økonomiske og faglige prioriteringer knyttet til feltet. Kompetanseheving på alle nivåer vil være en viktig faktor.

2.1.5 Samisk kirkeliv

Resultatmål	Styrket ivaretagelse av samisk språk og kultur i gudstjenester og trosopplæring (i de tre nordligste bispedømmene)
Styringsparametere	Utvikling av samisk kirkeliv
Resultatindikatorer	Andel menigheter som har innarbeidet samisk språk i lokal ordning for gudstjenesten i liturgi, preken og språk (jfr. mal fra SKR)
	Andel menigheter som har innarbeidet samisk språk og kultur i lokal trosopplærings-plan

I Nord-Hålogaland er det nordsamisk som er det dominerende samiske språket og det språket som oftest benyttes i kirkelig sammenheng. Det forekommer også, om enn i mindre grad, en del bruk av sør- og lulesamisk. Det kan være f. eks. tekstlesing til disse språk også. Vi registrerer en økende bevissthet knyttet til samisk språk og kultur i vårt bispedømme, selv om det fortsatt er brytninger knyttet til dette.

Den største aktiviteten hvor samisk språk benyttes, er utvilsomt relatert til gudstjenester og kirkelige handlinger.

	Liturgi				Preken/tale				
	Samisk over 90 %	Samisk 50-90 %	Samisk 10-50 %	Samisk under 10 %	Tolking til samisk	Tolking til norsk	Bare samisk	Deler på samisk	Antall til stede
Forordnet gudstjeneste	66	77	53	218	178	1		7	31725
Annen gudstjeneste	62	41	27	30	91			1	6686
Dåp	12	9	10	22	25			2	3318
Konfirmasjon	3	2	3	8	8				3482
Vigsel	5	7	4	5	5			3	**
Gravferd	23	24	12	25	56			1	**
Institusjon	150*	25	12	86	65				3045

*= 3 ganger i uka er det andakt ved lekfolk i Kautokeino

**= Her telles ikke antall

Samefolkets dag markering	Antall
6. februar	8
5. februar	11
Totalt	19

Menigheter med soknebud/hjemmebesøk hvor samisk språk er blitt brukt: 7

Her tas det også med at sykehuspresten i Hammerfest har hatt slike samiske besøk. Det er et økende engasjement for bruk av samisk liturgi i våre sokn, enten det gjelder enkelt-ledd eller større deler av liturgien. Dette mener vi skyldes en økende bevissthet blant menighetenes medlemmer og ansatte. I tillegg er det økt fokus på det stedegne, noe som kan knyttes til arbeidet innenfor trosopplæringsarbeidet.

Til sammen har vi her registrert 414 forordnede gudstjenester hvor samisk liturgi benyttes. Det er i særlig grad i menigheter innenfor forvaltningsområdet hvor dette gjør seg gjeldende. Vi ser at ved 43 % av disse gudstjenestene, tolkes prekenen til samisk. Ved 160 andre gudstjenester benyttes også samisk liturgi. Dette er en betydelig økning fra 57 i 2011. Disse gudstjenestene er bl. a. samisk-norsk adventsgudstjeneste for skoler og barnehage (Elverhøy), vinterkveldsgudstjeneste med markering av Samefolkets dag hvor tekstene ble lest på både norsk og samisk, markering av kvinnenens internasjonale bønnedag eller andre typer gudstjenester som ikke regnes som en forordnet gudstjeneste. Ved disse gudstjenestene er det en sterk tradisjon knyttet til at preken tolkes til samisk. Tallene for 2012 viser at 57 % av preknene tolkes til samisk. Vi ser også at en av preknene ble tolket fra samisk til norsk. Dette skjedde i Tromsø domkirke under jubileumsgudstjenesten søndag 11. november. Denne søndagen markerte at det var 250 år siden den første samiske prest ble ordinert, samt Samisk Kirkeråds 20-års jubileum. I de menighetene hvor samisk er hovedspråk, er det vanlig at preken tolkes til samisk, noe vi kan se av tabellen. At få prekener tolkes til norsk, gjenspeiler de ansattes kompetanse i samisk. Som vi ser, er bruk av samisk som liturgispråk mer omfattende enn brukt i forkynnelsen.

I sokn som Alta, Talvik og Sør-Varanger som er utenfor forvaltningsområdet, brukes samisk språk fast i enkelte av de forordnede gudstjenestene. For øvrig benyttes det av og til, særlig i forbindelse med kirkelige handlinger. Stedegenhet er viktig. Det gjør at det ved enkelte gudstjenester spontant benyttes samisk Fader vår og at det benyttes både norsk og samisk salmebok parallelt i gudstjenester (Indre Finnmark / Porsanger).

Forordnede gudstjenester med under 10 % samisk har hatt en markant økning i 2012. Fra 48 gudstjenester i 2011 til 217 i fjor. Denne økningen skyldes i hovedsak at flere menigheter har benyttet samisk Kyrie og andre mindre ledd på samisk i liturgien. Dette er en viktig synliggjøring av at det samiske har sin berettigelse i vanlige gudstjenester i Den norske kirke. Det er også i samsvar med målsettingene for ivaretagelsen av samisk språk i kapittel 5.3 fra Strategiplan for samisk kirkeliv. Den store økningen kan skyldes en økt bevissthet om liturgi/gudstjeneste og det samiske sin plass i denne. Gudstjenestereformen har bidratt til sterkere fokus på bruken av samisk i gudstjenester og kirkelige handlinger.

Deltakerantallet, samlet sett, er høyt. Dette avspeiler i stor grad hvor viktig gudstjenesten er, særlig i Indre Finnmark og at det å samles om Guds Ord på denne måten regnes å være viktig. I Tromsø Domkirke ble det ved flere anledninger benyttet samisk og kvensk.

Gudstjeneste og ulike samlinger i regi av prest eller annen medarbeider på institusjon er viktig. I alt er det registrert 273 gudstjenester/andakter hvor man gjorde bruk av samisk liturgi og salmesang. Av disse var 64 % med samisk 50-100 %. Vi er kjent med at for mange eldre mennesker innen forvaltningsområdet, er det samisk som er det beste og mest naturlige språket å kommunisere på.

Dette sier oss hvilken betydning det har at kirkens ansatte blir fortrolig med det samiske språket. Da mange av de ansatte ikke har samisk som morsmål, er det desto mer viktig at det legges til rette for nødvendig språkopplæring slik at de ikke er så avhengig av tolk i sitt virke. Dette er særlig viktig innenfor forvaltningsområdet.

I 2012 var Samefolkets dag på en mandag. Vi har registrert markering av dagen i 8 menigheter på 6. februar. Ytterligere 11 menigheter markerte dagen i gudstjenesten 5. februar. Dette er en økning fra tidligere og kan ses på som et tegn på en økt bevissthet om samisk kirkeliv og dens plass i våre kirker. Flere menigheter deltar også i fellesarrangement for bygda / stedet denne dagen.

Tabellen viser også at det i 7 menigheter også foregår soknebud/hjemmebesøk på samisk. Det er en sterk tradisjon for dette i samiske miljø og særlig kjerneområdene har det høyeste antallet slike besøk. Men vi ser at det også i menigheter utenfor forvaltningsområdet skjer en betjening på samisk, bl. a. på sykehuset i Hammerfest.

Bruk av samisk språk og kultur i andre sammenhenger

Innen trosopplæringsarbeidet i Indre Finnmark brukes konsekvent både norsk og samisk. Dette gjelder både i babysang-arbeidet, søndagsskolen og konfirmantarbeidet. I enkelte samlinger blir samisk hjelpespråket.

I de fleste menigheter blir foreldre oppfordret til å si fra om de ønsker å motta materiell, og da særlig for de under skolepliktig alder, på samisk. Heftene som er delt ut i forbindelse med dåpsdag, handler om skapelsen, Bartimeus eller den barmhjertige samaritan. Av oversikten ser vi at i 2012 ble det delt ut 70 4-årsbøker. Flere menigheter melder om behov for at den samme boka finnes på flere språk. Per i dag, finnes det nå en slik bok. Dette er et savn, og det bør arbeides for økt tilfang av materiell på samisk, noe som er viktig for å ivareta språk og kultur.

Da det ikke finnes en egnet bibelutgave på samisk, er det Det nye testamente som deles ut til barn og unge. Tabellen viser oss at det ble delt ut 59 samisk NT i 2012. Mangel på samisk Bibel gjør at enkelte menigheter heller ikke deler ut bare NT da de mener det er viktig at den unge får hele Bibelen.

Utdeling av bøker/materiell på samisk

	Antall
4- årsbøker	70
Bibel/bibeldeler	59
Annet	110 Fadderhilsen Hilsener/hefter i forb. med 1, 2, 3 års dåpsdag 17 "Áhčči min" - plakat til 6-åringar 30 samiske salmebøker til konfirmantene

2.2 Prestetjeneste

2.2.1 Prestedekning og rekruttering

Mål	Alle menigheter skal være betjent av en eller flere prester
Styringsparametere	Prestedekning
	Rekruttering
Resultatindikatorer	Antall preste-stillinger i bispedømmet sammenlignet med foregående år
	Antall ledige preste-stillinger i bispedømmet

Ledighet

Mål: Bispedømmerådet har som mål at flest mulig av våre stillinger skal besettes av fast ansatte, godt kvalifiserte prester. Antallet vakante stillinger skal reduseres.

Bispedømmet har 88 prestestillinger. Dette er det samme som foregående år. Pr 30.11.2012 var det 83 fast tilsatte prester. I tillegg er det brukt vikarer for å dekke opp de vakante stillingene. Summen av faste og midlertidig ansatte ligger på det nivået vi ønsker for at en kan si at målet er nådd, med det forbehold at ikke alle vikarene vi benytter, er utdannede prester.

9 % av stillingene er betjent av vikarer. Bispedømmet har ikke nådd sitt mål om at flest mulig av stillingene skal være besatt av fast ansatte prester. I 2012 er det brukt ca. 4,5 årsværk med pensjonister. Dette er det høyeste av alle bispedømmene.

For å forbedre situasjonen har bispedømmet et systematisk og jevnlig kontakt med utdanningsinstitusjonene. Det holdes et særlig fokus på studentene på avsluttende praktikum. I stor grad tas direkte kontakt med den enkelte student på avsluttende praktikum.

De nyutdannede tilbys å delta i ABV-gruppe.

Tilsettingsprosessene er effektive, slik at de som søker får en forholdsvis rask avklaring på sin søknad.

	Under 40 år		40 - 49 år		50 -59 år		Over 60 år		Totalt
	Ant.	Pst.	Ant.	Pst.	Ant.	Pst.	Ant.	Pst.	Ant.
Nord-Hålogaland	17	21 %	18	22 %	24	30 %	22	27 %	81

I bispedømmet er det god aldersspredning på fast ansatte prester. Antall over 60 år er merkbart større enn tidligere år og antall prester som går av med pensjon er økende. Dette er en ny erfaring for bispedømmet og vil være en betydelig utfordring i tiden fremover. Det jobbes med å få prestene til å stå lengere i jobb, jfr vedtatt IA mål. På denne måten ønsker man å få fordelt antall fratredelser jevnlig over år. Utover dette er rekruttering et av bispedømmets viktigste satsningsområder..

Prestestillinger

Mål: Bispedømmerådet skal opprettholde dagens antall prestestillinger i bispedømmet

Dette målet er oppnådd med 88 avtalte årsverk. Dette er det samme som foregående år. Det foreligger ingen konkrete planer om å ta ned antallet årsverk. Bispedømmerådet skal i løpet av inneværende periode starte arbeidet med en strategisk gjennomgang av samtlige prestestillinger i bispedømmet i forhold til plassering.

Rekruttering

Mål: Antall vakante stillinger skal reduseres. De som tilsettes skal være godt kvalifiserte prester.

Faste presteårsverk pr. 30. november, 2009-2012

	2009	2010	2011	2012	Endring 2011- 2012
Nord-Hålogaland	78	82	82	83	1

Det er en liten nedgang i vakante stillinger, men det er ønskelig å redusere antallet med mer enn 1 pr. år.

17 stillinger har vært lyst ut i løpet av rapporteringsperioden. 10 av disse stillingene var lyst ut mer enn en gang. I løpet av rapporteringsperioden er det gjort 15 tilsetninger.

Tiltak

Annonsering:

Vi har hatt helsides annonser i avisen Vårt Land.

Besøk på tjenestested:

Vi har tilbudt alle aktuelle søkere å reise til arbeidsstedet etter intervju, men før fristen for å akseptere stillingen er gått ut. Dette opplever vi har en svært positiv effekt. De av søkerne som har ektefelle får ta denne med på visningsturen.

Personaloppfølging:

Det har vært jobbet systematisk i forhold til å holde kontakten med søkere som har vist interesse for stilling i bispedømmet. Aktuelle søkere som ikke har nådd opp i konkurransen om stillinger med flere søkere kontaktes hver gang vi har aktuelle stillinger tilgjengelig.

Signeringshonorar:

Ved to anledninger har stillinger vært utlyst med signeringshonorar mot bindingstid. Begge disse stillingene ble besatt i løpet av rapporteringsperioden.

Bedring av arbeidsmessige forhold:

Det jobbes systematisk med å bedre arbeidsforholdene for våre prester. Det er igangsatt et livsfaseutvalg. Høsten 2012 ble det utarbeidet nye IA mål. Bispedømmet har brukt betydelige ressurser for å forbedre presteboligene i bispedømmet.

Høsten 2012 ble det gjennomført sokneprestkurs for nytilsatte prester. Alle nytilsatte prester som tiltrådte etter forrige kurs, ble innkalt. Målet for kurset var tredelt: kontakt med biskop og bispedømmekontor, bli kjent med flere kollegaer og utrusting til tjeneste. Avdelings direktør Thom Rafoss som foreleste om Kirkeordning og kirkeforståelse, rektor Stig Lægdene som foreleste om forholdet mellom teologi og prestedtjeneste. I tillegg hadde biskopen flere bidrag, blant annet om prestens lederrolle. Resultatet av evalueringene var entydig positiv og bekrefter at våre mål ble nådd.

Utdanningsmesse Tromsø:

Vinteren 2012 hadde bispedømmet stand på utdanningsmessa i Tromsø. Standen ble bemannet av ansatte i Tromsø-menighetene og rådgivere fra bispedømmekontoret. Målgruppen for messa er elever på ungdomsskole og videregående. Mange elever var innom standen og fikk informasjon om kirkelig utdanning og kirka som mulig arbeidssted.

Kontakt med teologiske læresteder /studenter:

Universitetet i Tromsø, Institutt for historie og religionsvitenskap / Kirkelig utdanning i nord: Biskopen og flere rådgivere møtte studenter og ansatte og informerte om mulighet for stillinger i bispedømmet.

Rådgiver har holdt jevnlig kontakt med bispedømmets VTP-studenter og andre studenter i vårt nettverk via e-post, treff i forbindelse med møter og arrangement og Facebook.

Vi bruker våre nyutdannede prester i rekrutteringsarbeidet i forhold til studenter.

Generelt:

På biskopens visitaser er rekruttering til kirkelig utdanning og tjeneste fast tema i møte med elever og ansatte i ungdomsskole og videregående skole, samt konfirmanter.

Rekruttering til prestedtjeneste er et område det arbeides helhetlig med i bispedømmet. Satsning på trosopplæring og ungdomsdemokrati vurderes som det beste utgangspunktet for å rekruttere til kirkelig tjeneste blant landsdelens unge. Av nåværende og tidligere aktive i Nord-Hålogaland Ungdomsråd eller andre ledertreningsprogram er det 4 studenter på kirkelig utdanning. Dette er et tall som vil øke med videre satsning, noe som vil få positive følger på sikt i forhold til å rekruttere inn til prestedstillinger og andre kirkelige stillinger i bispedømmet.

Veien til prestatjeneste - VTP

År	Deltakere O1	Deltakere O2	Deltakere O3	Kjønnfordeling
2009	4	1	3	Kvinner: 3 Menn: 5
2010	5	2	3	Kvinner: 3 Menn: 7
2011	5	1	2	Kvinner: 3 Menn: 5
2012	5	8	2	Kvinner: 4 Menn: 11

Mål: Økt antall studenter som velger Nord-Hålogaland bispedømme som VTP-bispedømme.

O1- og O2-samlingene for region Nord ble i 2012 avholdt i Harstad i uke 25. Nord-Hålogaland biskop var vertskap dette året, noe som ga en unik mulighet til å vise fram bispedømmet på sitt beste og drive aktiv rekruttering til sommervikariatet og mulighet for faste stillinger på lengre sikt.

I løpet av denne uka fikk mange studenter et møte med kultur, natur, kirke- og folkeliv gjennom det allsidige programmet. Biskopen hadde enkeltsamtaler med alle studenter, og de fikk et godt bilde av framtidig prestatjeneste gjennom møter med prester, samtaler og plenumsopplegg.

Biskop og rådgiver har O3-samtaler med studentene i forbindelse med stiftspraksis. Det er et økende antall deltakere i bispedømmets VTP-program, noe vi mener skyldes vårt aktive arbeid i forhold til rekruttering, at vi har et godt VTP-program og stabilitet i ansvarlige for arbeidet.

VTP-programmet er et viktig redskap i forhold til rekruttering til prestatjeneste i bispedømmet. Her har vi kontakt med teologiske studenter over flere år, og vi har minimum tre treffpunkter (O1, O2 og O3).

Tildelingen av studenter til VTP-programmet har bispedømmet kun indirekte mulighet til å påvirke, da inntaket skjer sentralt i bispemøtet. Det bispedømmet kan treffe av tiltak for å øke antall studenter som ønsker å være tilknyttet Nord-Hålogaland, er stadig å tilby et godt program, følge opp studiestedene med besøk og kontakt via elektroniske kanaler. Et av de tiltakene det vil bli satset på fra 2013 er at biskopen får egen Facebookside der studenter og unge vil være en naturlig del av målgruppen.

Alle studenter som er tilknyttet Nord-Hålogaland, får tilbud om jobb som prestevikar om somrene hos oss når de er kommet så langt i studiet at dette er aktuelt. Vi ser at stadig flere ønsker å prøve dette, og vi mener at det på sikt vil føre til at flere av dem også ønsker å søke stillinger her. Gjennom sommervikariatene får de bli kjent med landsdelen og kirkelivet i nord, noe de fleste studentene har lite

kjennskap til fra før. Det er viktig i rekrutteringsøyemed å vise mulighetene og gjøre framtidige søkere mer trygge på hva de vil møte når de eventuelt velger å flytte så langt bort fra oppvekststed og familie.

Når bispedømmet velger å ta inn så mange vikarer i sommertiden, betyr det at vi prioriterer dette området økonomisk. Det er en kostnadskrevende løsning, men vi ser det som en investering for framtida.

Å tallfeste eller vurdere virkningene av dette tiltaket er vanskelig. Men det vi ser, er at våre VTP-kull øker – det blir for hvert år flere studenter som ønsker å være tilknyttet Nord-Hålogaland. Det er gledelig å se at vi fikk 5 nye studenter på O1 i 2012, og 8 deltakere på O2 er det høyeste antall bispedømmet har hatt siden programmet startet opp.

Det er spesielt de siste årene det har vært satset så tungt på rekruttering til sommervikarjobber. I 2012 var det 6 studenter inne i sommervikariater.

Flere av studentene som har vært tilknyttet bispedømmet gjennom VTP og hatt ett eller flere sommervikariater her, er nå på slutten av studiet, og de er i ferd med å melde seg på våre søkerlister til faste stillinger i bispedømmet.

2.2.2 Organisering og ledelse av prestatjenesten

Målformulering	Prestene skal sikres gode arbeidsvilkår
	Prestene skal stimuleres til å utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten
Styringsparametere	Forutsigbar arbeids- og fritid
	Redusert sykefravær
	Kompetanseutvikling
Resultatindikatorer	Gj.sn. antall (avtalefestede) fridager pr. prest som ikke er tatt ut
	Sykefraværs-prosent blant prestene
	Andel prester i bispedømmet som har deltatt i (kompetanse-givende) etter- og videreutdanningstilbud

Prosteevaluering

Mål: Prostene skal ha kompetanse, ressurser og fullmakter til å gjøre de endringer som er nødvendig for å kunne lede prestatjenesten i prostiet.

Siden den nye tjenesteordningen for prostene kom i 2004 har biskopen jevnlig vurdert oppgaver som kan overføres til prostene. Gjennom biskopens delegasjon og prostenes tjenesteordning har prostene fått de fullmakter som er nødvendig for å lede prestatjenesten. I tillegg er det i prostemøtene (6 pr. år) satt av tid til å ta opp de forskjellige sidene ved prostens lederfunksjon. Blant annet har medarbeidersamtalen vært tema flere ganger. Utover dette har prostemøtet satt av tid til forelesing og drøfting av tema som «Ledelse i kirken, Omdømmebygging, Prostestillingens profil og Prosten som leder».

Utvikling av prostenes lederkompetanse er et prioritert tema som biskopen jobber videre med i 2013. Men målet oppleves oppnådd.

83 % av prestene har hatt medarbeidersamtale i 2012. Dette er en nedgang fra 93 % i 2011. Ved gjennomgang av prostiene ser vi at alle unntatt to prosti har gjennomført medarbeidersamtale med alle ansatte som ikke har vært ute i 100 % permisjon. Biskopen har hatt kontakt med disse prostene og de siste medarbeidersamtalene ble avholdt i overgangen 2012-2013.

2 prosti som har jobbet med stillingsinstruks for prestene. Nå som alle prestene har prostiet som tjenestedistrikt er det lettere å lage egne instruksjoner for den enkelte prest. Arbeidet med å få dette på plass i alle prosti fortsetter i 2013.

Arbeidsvilkår/HMS

**Mål: 95 % av alle ferie- og fridager tatt ut.
Ordning for vikardekning er forutsigbar og god.**

I 2012 er det jobbet målbevisst med å få redusert overføring av ferie og ubenyttede feriedager. Presteforeningen var med på å vedta en stor endring i uttaket av ferie. Fra 2012 ble retningslinjene for uttak av ferie lagt som følgende: Først må overført ferie benyttes, deretter minst 4 uker av årets ferie før det er anledning å ta ut Nord-Norgesuka. Denne endringen har ført til at antall overførte fridager ble redusert fra 5,6 dager til 2,9 dager pr. person. En av konsekvensene for denne endringen av uttak av ferie kunne bli at prestene ikke fikk tatt ut Nord-Norgesuka. Det er gledelig å se at alle prosti unntatt to har klart å legge til rette for at prestene har fått tatt ut denne permisjonsuka.

Uttak av ferie- og fridager

	Feriedager til gode		Fridager som ikke er tatt ut	
	2011	2012	2011	2012
Nord-Hålogaland	5,6	2,9	2,6	3,9

En annen konsekvens av endringene av uttak av ferie ser vi på antall ubenyttede fridager, som har økt fra 2,6 dager til 3,9 dager pr. ansatt.

Dette har sammenheng med det økte uttak av feriedager. Ordningen med ferieuttaket ble vedtatt i slutten av mars, og det ble begrenset tid for prostene og prestene til å planlegge uttak av ferie. Dette resulterte i at feriedager ble prioritert fremfor uttak av fridager.

Endringen er ikke tilfredsstillende, og for 2013 forventes det at prostene klarer å planlegge hele året slik at prestene får tatt ut den fritid de har krav på.

Det er vanskelig å se noen trend i forhold til hvem som har mange ubenyttede fridager. Prester er pliktoppfyllende og har store krav til levering. Det jobbes derfor videre sammen med prostene for å bevisstgjøre disse i det ansvaret de har for å følge opp den enkelte prest. I tillegg vil en god vikardekning gi prester muligheten til å ta studiepermisjon, ferie og fri med god samvittighet.

Vikardekningen har i 2012 vært god. Det ble gjort en vurdering av vikarbehovet, og det ble gjort en fordeling av vikarmidlene. I stor grad har det vært inne vikarer i vakante stillinger. Men i prosti med flere vakante stillinger i nærheten av hverandre har det vært satt inn en vikar som har betjent flere sokn. Det er også hentet inn vikarer ved studiepermisjoner over en måned og i foreldrepermisjoner. Det har likevel vært belastninger på presteskapet ved å måtte jobbe på fridager, ved oppfølging av planleggingsarbeid og opplæring og tilrettelegging for vikarene.

Vikarordningen vurderes som god og forutsigbar. Det er kommunisert ut at det settes inn vikar ved vakanse, foreldrepermisjoner og studiepermisjoner over en måned.

Arbeidsplassundersøkelser

Det ble i overgangen 2011-2012 gjennomført arbeidsplassundersøkelse for prostene. Denne undersøkelsen viser at de fleste proster har en god opplevelse av trivsel. Men når det gjelder samarbeidet med bispedømmekontoret og Kirkelige fellesråd er utfordringene større. Det er ikke alle som er fornøyd med ordningen med administrativ hjelp for prostene. Flere og flere administrative oppgaver legges på prostene, og stillingene som administrativ hjelp er for små. Utover dette ser vi at prostene opplever å ha en forutsigbar fritid, men klarer ikke å få tatt ut den avtalefestede fritiden.

Det siste året er det jobbet med å forbedre både kommunikasjonen mellom prostene og bispedømmekontoret. En håndbok for prostene er utarbeidet. Den samler både regelverk, rutiner og fullmakter noe som skal bidra til å gi prostene og prostens administrative hjelp den kunnskap som trenges for å lede prestetjenesten. I tillegg brukes prostemøtene til å opplære og dyktiggjøre prostens lederrolle.

Det er gjennomført en tilsvarende undersøkelse for prestene i overgangen 2012-2013. Vi har ennå ikke mottatt besvarelsene fra alle verneområdene, slik at resultatet er ennå ikke klart.

Sykefravær

	Egenmeldt		Legemeldt		Totalt		Endring	
	Sykedager	Fraværspst.	Sykedager	Fraværspst.	Sykedager	Fraværspst.	2011	2011-2012
Nord-Hålogaland	38	0,2 %	668	3,5 %	706	3,7 %	6,6 %	-2,9 %

Sykefraværet i Nord-Hålogaland bispedømme er redusert fra 6,6 % i 2011 til 3,7 % i 2012. Det er ved flere anledninger drøftet med prostene hvordan man følger opp sykemeldte og hvordan vi sammen kan finne gode lokale oppfølgingsrutiner og muligheter for tilrettelegging. Det er likevel det forebyggende arbeidet som er viktigst, blant annet gjennom forutsigbarhet i arbeid og fritid, oppfølging av den enkelte prest gjennom medarbeidersamtaler og prostisamlinger og mulighetene for veiledning og kompetanseheving.

Tidligere år har vi hatt flere langtidssykemeldte. Disse har nå avsluttet sin tjeneste, gått over i permisjon uten lønn eller er tilbake i jobb. De fleste langtidssykemeldte har hatt en medisinsk diagnose som ikke kunne vurderes som arbeidsrelatert eller vært unngått med tilrettelegging.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd er IA-bedrift og har utarbeidet nye IA-mål. Disse var gjeldene fra september 2012 og vil bli vurdert i årsrapporten for 2013.

Arbeidsveiledning (ABV)

Mål: Prestene skal sikres gode arbeidsvilkår.

Prestene skal stimuleres til å utvikle kunnskaper, ferdigheter, holdninger og motivasjon for tjenesten.

ABV har vist seg å være et effektivt instrument for å fremme evne til refleksjon over egen tjeneste, større tverrfaglig og kollegial forståelse og større motivasjon i tjenesten. Dette fremgår av de evalueringene som er gjort. Når det gjelder sykefravær mangler vi målingsredskap som kan avdekke hvorvidt det er en målbar effekt av ABV. Basert på kvalitative utsagn i evalueringene, mener vi at det er rimelig å anta at ABV har en forebyggende effekt i forhold til sykefravær, og at tiltaket også er en hjelp til å få medarbeidere i funksjon etter kriser og sykefravær.

For å påvirke måloppnåelsen har bispedømmet arbeidet aktivt for å rekruttere og nyutdannede veiledere. Dette tiltaket har gitt konkrete resultat. Bispedømmet har fått fire nyutdannede veiledere til disposisjon fra 2012. Nyrekrutteringen har også medført en faglig fornyelse for hele veilederkorpset. Samtidig er situasjonen at to av de etablerte veilederne er pensjonert og har trappet ned i forhold til ABV. Dette medfører et behov for å ha fokus på rekruttering også i tiden framover.

For å forbedre resultatene har vi i 2012 besluttet å utvide aktiviteten ved å opprette kontinuerlige grupper på strategiske steder i bispedømmet for å nå flere av arbeidstakerne med ABV. Resultatet av denne beslutningen ventes fra 2013.

Bispedømmet har i 2012 startet forsøk med kollegabasert veiledning, og også utvidet mentorordningen. Dette er ment som et supplement til ABV, som fortsatt vil være kjernevirksomheten med hensyn til veiledning. I 2012 ble det opprettet en ny gruppe særskilt for nye prester. Dette har vært etterspurt av de nytilsatte, og vi forventer at gruppa vil ha en positiv effekt i forhold til å sikre prestenes arbeidsvilkår.

Veilederstatus

	Antall
Aktive veiledere fra før 2012	5
Nyutdannede veiledere, tiltrådte veilederkorpset i 2012	4

Kommentar: Siden 2012 er en av de aktive veilederne pensjonert, en er blitt prost, en har redusert sin virksomhet som veileder på grunn av pensjon. I samme tidsrom har vi fått fire nye veiledere gjennom egen rekruttering til arbeidsveilederutdanningen (AVU).

Flere av veilederne som ble utdannet under den første ABV-utdanningen 1989-1992, er blitt pensjonister eller nærmer seg pensjonsalderen. Nyrekrutteringen kompenserer så vidt for avgangen.

Grupper

Grupper	Antall deltakere	Antall samlinger	Antall timer
Proster	4	5	20
Proster	5	5	25
Nyutd., nyansatte	7	3	11
Prester	5	9	45

Individuell veiledning

Veileder	Antall i veiledning	Antall Møter	Antall timer
1	2		18,5
2	1	10	15
3	1	8	12
4	3		18

Antall prester i veiledning	I gruppe veiledning
33	16

Støttesamtaler

Veileder	Antall i veiledning	Antall møter	Antall timer
1	2		2,5

Kollegaveiledning:

I 2012 ble det startet forsøk med kollegaveiledning i Finnmark med tre deltakere. De administrer selv veiledningen og rapporter aktiviteten til biskopen. Gruppen har hatt fire samlinger i 2012.

Etter- og videreutdanning

Studietur til Sverige

Høsten 2012 ble det arrangert studietur for prestene til Sverige. 65 prester deltok på studieturen, fordelt over to uker, med om lag halvparten på hver tur. Tema var «Ekklesiologi og kirkeordning», og formålet var bl.a. å øke prestenes kompetanse i møte med en ny kirkeordning ved å lære av erfaringene Svenska Kyrkan har gjort.

I tillegg var dette også et viktig arbeidsmiljøtiltak for alle bispedømmets prester, ikke minst for de som er mye alene i tjenesten. Det å møte kolleger og ha sosialt og åndelig fellesskap i tillegg til å få faglig påfyll blir vurdert som verdifullt for å trives og bli i tjenesten over tid. Deltakernes evaluering var svært positiv.

2.2.3 Likestilling og inkludering

Målformulering	Det skal legges til rette for at flere kvinner søker tjeneste som menighetsprester og innehar lederstillinger i kirken
Styringsparametere	Kvinneandel
Resultatindikatorer	Andel kvinner i faste prestestillinger
	Andel kvinner i stillinger som biskop og prost

Kjønnsfordeling i presteskabet

	Faste prestestillinger 2012		2011	2011-2012	2008	2008-2012	
	Kvinner	Totalt	Kvinneandel	Kvinneandel	Endring	Endring	
Nord-Hålogaland	20	81	24,7 %	21,0 %	3,7 %	20,8 %	3,9 %

Det har vært en økning i kvinneandel på 3,7 % fra 2011 – 2012. Dette er en positiv utvikling for bispedømmet. Målet for statlige foretak er en kvinneandel på 40 %, og dette er også et langsiktig mål for bispedømmet.

Tiltak

Bispedømmerådet fortsetter å bruke «Kvinner oppfordres til å søke» i bispedømmets utlysningstekster. I den forbindelse har Nord-Hålogaland bispedømmeråd gjort følgende vedtak (NBDR 065/12):

- 1) Normalt vil Nord-Hålogaland bispedømme lyse ut stillinger med teksten «Kvinner oppfordres til å søke».
- 2) I de menigheter der kvinnelig prestedtjeneste ikke kan anbefales, kan denne teksten sløyfes i samråd med menighetsrådet.

I bare et fåtall av bispedømmets menigheter vil punkt 2 komme til anvendelse. Fram til nå har dette vært særlig aktuelt i Nord-Troms prosti, der det så langt ikke har vært ansatt kvinner i prestestillinger. Dette er et område der alle menighetene er preget av en sterk læstadiansk tradisjon, og ansettelse av kvinner i prestestilling vil for mange oppleves som kontroversielt og skaper stor uro.

Som arbeidsgiver er det også viktig å ta i betraktning hvordan det vil oppleves for en kvinnelig prest å komme til et område med motstand mot vedkommendes tjeneste. Derfor ønsker bispedømmet å ha et godt samarbeid og en god dialog med menighetene i dette området, slik at en eventuell ansettelse av kvinnelig prest vil bli en positiv erfaring både for prest, menighet og lokalsamfunn. Det vil best oppnås ved å la det modne fram en felles forståelse.

Kvinneprestnettverk

Fra 2009 har det vært arrangert egne samlinger for alle kvinnelige prester ansatt av bispedømmerådet. Oppslutningen har ligget på 90 – 100 %.

I 2012 har det ikke vært avholdt egen kvinneprestnettverkssamling, men en studietur for alle bispedømmets prester. Innenfor bispedømmets økonomiske og tidsmessige rammer var det ikke ressurser til å arrangere begge deler. Om lag 80 % av de kvinnelige prestene deltok på studieturen. Årsaker til manglende deltakelse var sykdom eller permisjon. Studieturen ble høyt vurdert som et faglig og personalmessig tiltak.

Fra 2013 vil bispedømmet igjen arrangere eget møte med de kvinnelige prestene.

Generelt om kvinneandel

Gjennomgående er det en utfordring å få kvinnelige søkere i utkantstrøkene av bispedømmet.

Høyest kvinneandel har Tromsø domprosti. Her er også prostens kvinne, noe som kan ha en positiv effekt. Kvinneandelen i domprostiet er på drøyt 42 % (8 av 19). Halvparten av disse er sokneprester. Nest høyest kvinneandel finnes i Alta på 25 % (2 av 8).

Dette er de to største byene i bispedømmet og viser en klar tendens. Kvinner søker seg først og fremst til byer eller bynære strøk i bispedømmet. Det er ikke gjort noen systematiske undersøkelser på årsaker til dette, men tilbakemeldinger fra kvinnelige prester og studenter tilknyttet bispedømmet viser at det handler om flere faktorer: Yrkesmuligheter for eventuell ektefelle, ønske om sosiale fellesskap og byliv, kulturtilbud, bekymring for ensomhet og isolasjon. Mye av dette kan også være aktuelt for mannlige søkere, men det kan se ut til at det ikke slår like sterkt ut. Mannlige søkere kan ofte søke seg til utkantstrøk fordi de har fritidsinteresser som går mer i retning av jakt, fiske og friluftsliv – og kanskje en større grad av eventyrlyst.

En annen faktor som også kan spille, inn er at mange kvinnelige søkere oppgir at de ønsker å tilhøre et større stabsfellesskap, at det er viktig for tjenesten å ha kolleger å samarbeide med, mens mannlige søkere i mindre grad fokuserer på det.

Kjønnsfordeling i ledende stillinger

Kvinneandel i lederstillinger, biskoper og proster

	Kvinner	Totalt	Kvinneandel
Nord-Hålogaland	1	9	11,1 %

Kvinneandelen i ledende stillinger er lav. Kun en av ni proster er kvinner. Den kvinnelige prostens er domprost og også fungerende biskop, og innehar slik sett en viktig rolle. Tiltak i forhold til å øke kvinneandelen i ledende stillinger vil være tilsvarende tiltakene for prestestillinger. Dersom andelen forblir like lav, vil bispedømmet måtte arbeide med å finne andre tiltak for å rekruttere flere kvinner inn i ledende stillinger.

2.2.4 Organisasjonsutvikling og fornying

2.2.4.1 Funksjonell organisering (økonomistyring)

Regnskapet for bispedømmerådet omfatter kapittel 1590/4590 Kirkelig administrasjon og kapittel 1591/4591 Presteskabet.

Resultatutviklingen de siste 5 år er som følger:

	2008	2009	2010	2011	2012
Kap. 1590/4590 Kirkelig administrasjon	-5.000,-	187.000,-	712.000,-	769.000,-	610.000,-
Kap. 1591/4591 Presteskabet	-1.053 000,-	1.953.000,	1.887.000,-	830.000,-	1.404.000,
		-			-

De siste 3 – 4 årene har vår interne budsjettoppfølging hatt som målsetting å komme ut med et mindreforbruk på begge kapitler. For kap. 1590/4590 Kirkelig administrasjon har dette vært knyttet til en pågående prosjekteringsperiode for ombygging/renovering av Nord-Hålogaland Bispegård og nødvendig anskaffelse av møbler/inventar. For kap. 1591/4591 Presteskabet anser vi det som nødvendig å ha en økonomisk buffer på mellom 2 og 3 % av tildelingen.

Økonomistyringen anses som god. Det utarbeides månedlige økonomirapporter som følger opp forbruk i fht. budsjett, med særlig fokus på personalkostnader (lønn og godtgjørelser) og reisekostnader. Det vurderes å være et utviklingspotensial i å involvere prostene i større grad, både hva gjelder budsjettarbeid og løpende resultatoppfølging.

2.2.4.2 Tilskuddsforvaltning

Nord-Hålogaland bispedømmeråd har i 2012 forvaltet tilskuddsmidler innenfor flere områder.

Generelt ivaretas tilskuddsforvaltningen i hht. økonomireglementet i Staten, samt retningslinjer gitt av departementet og/eller Kirkerådet.

Tilskudd til kirkelig undervisning, diakoni og kirkemusikk, post 71.16

Tilskuddsposten skal bidra til finansiering av kateket- og diakonstillinger i bispedømmet, samt kirkemusikalsk virksomhet i Tromsø domkirke. Det har i 2012 ikke vært endringer i hvilke stillinger som mottar tilskudd. Det er utbetalt tilskudd til 13 kateketstillinger fordelt på menigheter i 11 fellesråd. Videre er det utbetalt tilskudd til 12 diakonstillinger fordelt på 9 fellesråd. Ledighet i noen stillinger har frigitt midler til å kunne gi tilskudd til prosjekter og tiltak innen tilskuddspostens formål.

Ved ledighet i stillingene erfarer vi at fellesrådene har problemer med å rekruttere kvalifiserte personer inn i stillingene, noe som gjør at vi ofte må i dialog med fellesrådet for å finne midlertidige løsninger som kan aksepteres innenfor tilskuddsposten.

Det er i de senere år arbeidet med å forbedre og effektivisere våre rutiner på dette området. Dette for å bedre forutsigbarheten for fellesrådene/tilskuddsmottakerne og for å forbedre den interne administrasjon på dette området. Som et ledd i dette arbeidet er det i 2012 fått oppdatert informasjon om lønnsmessige forhold for den enkelte stilling.

Som følge av ledighet i enkelte stillinger har det i 2012 vært mulig å bevilge tilskudd tilnærmet 100 % dekning for kateketer og 50 % dekning for diakoner. Dette vil slik vi ser det ikke være mulig dersom samtlige stillinger blir besatt.

	2009	2010	2011	2012
Tildeling, post 71.16	9.243.000,-	9.549.000,-	9.845.000,-	10.161.000,-
Endring fra foregående år (kr.)		+ 306.000,-	+ 296.000,-	+ 316.000,-
Endring fra foregående år (%)		3,31 %	3,10 %	3,21 %

I 2012 er hele tilskuddsposten disponert.

Tilskudd til kirkelig virksomhet i kommunene, post 72, kr. 20.000,-

Tilskuddsposten gjelder midler i fbm. markeringen av ettårsdagen for 22. juli 2011 i Tromsø domkirke. Beløpet er i sin helhet utbetalt til Tromsø kirkelige fellesråd.

Trosopplæring, post 75, kr. 9.594.000,-

Tilskuddsposten skal bidra til gjennomføring av trosopplæringsreformen i samsvar med Kirkerådets rammer for økonomiforvaltning. Tilskuddsposten er todelt, der kr. 594.000,- gjelder en kateketstilling i Polmak og Tana opprettet i 2003 og resterende kr. 9.000.000,- gjelder trosopplæringsmidler til menighetene i de prostier som så langt er kommet med i reformen.

Tilskudd som gjelder kateketstillingen er i sin helhet utbetalt til Polmak og Tana kirkelige fellesråd.

Når det gjelder trosopplæringsmidler, er regnskapet gjort opp med et mindreforbruk på kr. 342.000,-. I hovedsak skyldes dette avregning overfor 3 fellesråd som følge av innrapportert underforbruk i 2011. Vårt mindreforbruk er søkt overført til 2013.

Forvaltning av trosopplæringsmidler er ressurskrevende. I de fleste prostier som er kommet med i trosopplæringsreformen har vi ikke lyktes med å få på plass samarbeidende enheter. Dette medfører at det er mange tilskuddsmottakere/fellesråd med til dels små tilskuddsbeløp. Ved utgangen av 2012 har vi 24 tilskuddsmottakere/fellesråd (inkl. prosjektmenigheter) av totalt 30 fellesråd, der laveste tilskuddsbeløp utgjør ca. kr. 50.000,-.

Erfarer viser stor variasjon i de regnskapsrapporter som mottas fra fellesrådene når det gjelder bruken av trosopplæringsmidlene, både hva gjelder kvalitet i rapportene og i forhold til overholdelse av frister for innsending. Følgelig er noe ressursbruk knyttet til purringer på og kvalitetssikring av fellesrådenes rapportering på dette området.

	2010	2011	2012
Tildeling, post 75 (kateketstilling)	560.000,-	577.000,-	594.000,-
Tildeling, post 75 (trosopplæringsmidler)	7.532.000,-	8.549.000,-	9.000.000,-
= Sum tildeling, post	8.092.000,-	9.216.000,-	9.594.000,-

Tilskudd fra Opplysningsvesenets fond.

Nord-Hålogaland bispedømmeråd mottok i alt 21 søknader om OVF-midler 2012, med en samlet søknadssum på ca. kr. 1.300.000,-. Tildelingen fra Kirkerådet utgjorde kr. 605.000,-, hvorav kr. 100.000,- til tiltak innenfor rammen av Samarbeidsrådet for menighet og misjon.

Tildelingen fra Kirkerådet ble fordelt på satsingsområder som følger:

Satsningsområder	Antall prosjekter	Beløp
Diakoni	3	320.000,-
Kirkemusikk og kultur	0	0,-
Barn og unge	1	30.000,-
Gudstjenesteliv	1	95.000,-
Samisk kirkeliv	1	43.000,-
Sum	6	505.000,-

Tildelingen viser at en stor del av de innkomne søknadene ikke ble innvilget.

2.2.4.3 Lokale forsøks og utviklingsarbeid

Resultatmål	Legge til rette for økt deltakelse og styrking av det kirkelige demokrati
Styringsparametere	Demokratiutvikling
Resultatindikatorer	Antall deltakere på kurs for valgte medlemmer av kirkelige råd

Kurs for nye menighets- og fellesråd i Nord-Hålogaland 2012

Prostiområde	Fellesråd pr 02.2012	Antall sammenslåtte råd	Deltakere
Varanger og Indre Finnmark	7	2	54
Indre Finnmark og Hammerfest	9	2	56
Alta	3		37
Nord-Troms	6		45
Indre Troms	5	2	54
Senja	4		37
Domprostiet	2		75
Trondenes	6		67
Total	42	6	425

Kursrunden for nye menighets- og fellesråd i Nord-Hålogaland har vært et pilotprosjekt i samarbeid med KA. Erfaringene er gode. Det innebar kurs for begge råd på samme dag. Grunnet de geografiske forhold og at det store flertall av menighetsrådene har dobbel funksjon, ble dette utprøvd. Sammenliknet med kursavvikling ved forrige valg, var dette en bedre løsning og oppslutningen var god. Som det fremgår av tabellen, ble det avviklet 8 kurs med totalt 425 deltakere. Kursene ble kompakte og hadde stort innhold i forhold til

den avsatte tiden, samtidig som de fleste ønsket å bruke kun en dag for et slikt kurs. Ulempen ved slik kursavviklingen var at det ble lange dager for mange, da total reisetid for flere var på over 3 timer. Det ble gitt åpning for å delta kun på menighetsrådsdelen, og enkelte av kursdeltakerne valgte dette.

3 ANDRE KRAV OG FORUTSETNINGER

3.1.1 Tilgjengelighet på Internett, sosiale media

Mål: Vi ønsker å være lett tilgjengelig og har som mål å modernisere vår hjemmeside.

I løpet av våren 2012 fikk hjemmesiden ny design med et mer tidsriktig utseende. Siden er mer oversiktlig og vi har fått noen nye funksjonaliteter, som blant annet nyhetsoversikt på forsiden og søkefunksjon. Tilbakemelding fra enkelte brukere er at hjemmesiden nå er lettere å finne frem på. Dette er et steg i riktig retning mot å møte den økende bruk av internett som informasjonskilde. I det videre utviklingsarbeidet vil vi å få knyttet opp andre sosiale medier som for eksempel Facebook og blogg på hjemmesiden.

Fokusområder i videre utvikling av hjemmesiden er å få laget en beskrivelse av hvert prosti og å få lagt ut mer materiale på de enkelte fagfelt kontoret betjener.

3.1.2 Evalueringer

Nord-Hålogaland bispedømme har ikke hatt et entydig mål om evaluering. Men det gjøres alltid en evaluering av de utadrettede arrangement. I 2012 ble det gjort følgende evalueringer:

Arbeidsplassundersøkelse – proster

Prostenes arbeidsplassundersøkelse ble laget basert på prestenes arbeidsplassundersøkelse. 8 av 9 proster har svart på undersøkelsen. Det var hovedverneombudet som hadde ansvaret for gjennomføringen. Undersøkelsen var gjort i overgangen 2011-2012. Resultatet ble drøftet på prostemøte og i Regionalt arbeidsmiljøutvalg.

Arbeidsplassundersøkelse- prester

Prestens arbeidsplassundersøkelse ble gjennomført i overgangen 2012-2013. I tillegg til spørsmål som er vedtatt av SAMU ble det lagt inn spørsmål om vedkommende har hatt medarbeidersamtaler i løpet av det siste året. Det var hovedverneombudet sammen med lokale verneombud som hadde ansvaret for gjennomføringen. Svaret blir drøftet med den aktuelle prost, i prostemøtet og i Regionalt arbeidsmiljøutvalg.

Studietur til Sverige

Høsten 2012 ble det arrangert studietur for prestene til Sverige. 65 prester deltok på studieturen, fordelt over to uker, med om lag halvparten på hver tur. Tema var «Ekklesiologi og kirkeordning», og formålet var å øke prestenes kompetanse i møte med en ny kirkeordning ved å lære av erfaringene Svenska Kyrkan har gjort. På vei hjem ble det delt ut evalueringsskjemaer med spørsmål om praktisk tilrettelegging og faglig utbytte. Svarprosenten var på 91 %.

Sokneprestkurs

Høsten 2012 ble det arrangerte sokneprestkurs for alle nyansatte prester. Ved kursslutt ble alle deltakerne oppfordret til å fylle ut evalueringsskjema. Det ble bedt om evaluering av de praktiske forhold, temaene og relevansen. Svarprosenten var på 73 %.

3.1.3 Risikovurdering

Nord-Hålogaland bispedømme utarbeidet i 2011 risiko- og vesentlighetsvurdering av de deler av virksomheten som anses som relevant. Etter dette har dokumentet ikke blitt oppdatert slik at det ble gjeldende for inneværende år. Riksrevisjonen har i revisjonsberetningen fra 2011 påpekt at risikoanalysen ikke har vært innarbeidet i årsplanen for bispedømmet.

Arbeidet med strategiplan for bispedømmet ble påbegynt i 2012. Driften er basert på de mål og indikatorer som var fastsatt i departementets tildelingsbrev for 2012. Det er jobbet med strategi og handlingsplan for den aktivitet som skulle gjøres i løpet av året. I tillegg til den generelle risikovurderingen som ble utarbeidet tidligere år har avdelingene arbeidet med risikovurdering for deler av de mål og tiltak som var planlagt for 2012. Dette er imidlertid ikke samordnet i et ferdigstilt dokument. Det vil i 2013 bli gjort en risikovurdering som vil bli implementert i årsplan for 2013.

3.1.4 Oppfølging av revisjonsmessige forhold.

Riksrevisjonen hadde flere anmerkninger til bispedømmets regnskap for 2011. For 2012 er det gjort flere tiltak for å i møte komme disse anmerkninger. Dette gjelder feltene risikovurdering, anskaffelser, mislighetsrisiko, årsrapporten med resultatrapportering og trosopplæring. Her omtaler vi bare de områder som ikke blir omtalt andre steder i årsrapporten.

Anskaffelser

Det er i 2012 arbeidet med å utarbeide retningslinjer for anskaffelser. Vårt mål er at ved anskaffelser skal denne og det regelverket som gjelder følges. Dette har vært en større utfordring enn antatt. Delvis kommer dette av at vi ikke har klart å gi en god nok informasjon om retningslinjene og at vi har ikke klart å følge opp de løpende avtaler vi allerede har hatt.

I 2012 er det 3 leverandører som har mottatt utbetalinger over kr. 500.000,-. I fbm. renoveringen av Nord-Hålogaland Bispegård er det anskaffet nytt inventar i nært samarbeid med rådgivende arkitekt. For denne anskaffelsen ble anbud lagt ut på Doffin. De to øvrige gjelder kredittkort og reisebyrå hvor disse er betalingsformidlere for oss. Det er her formidlet betaling for flyreiser, hotellopphold og annen reiserelatert aktivitet.

Mislighetsrisiko

Det er gjort en vurdering av muligheten for økonomisk mislighet økonomifunksjonen. . Gjennom de rutiner og prosedyrer som ligger til grunn i vårt fullservicekundeforhold med Direktoratet for Økonomistyring (DFØ) er risikoen minimal. Der imot har vi sett at det er en risiko for mislighet ved blant annet av utfylling av reiseregninger. Ved innføring av prostene i den elektroniske godkjenningsflyten har denne risikoen blitt betydelig redusert.